



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ing. Viery Horčicové a soudců JUDr. Jaromíra Klepše a JUDr. Vladimíra Gabriela Navrátila v právní věci

žalobce: **A. V.**
bytem X
zastoupen Mgr. Petrem Kallou, advokátem
sídlem Slavičkova 372/2, Praha 6

proti

žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy**
sídlem Mariánské náměstí 2/2, Praha 1

v řízení o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 4. 9. 2019, č. j. MHMP 1804046/2019, sp. zn. S-MHMP 783543/2019, a č. j. MHMP 1805214/2019, sp. zn. S-MHMP 345831/2019,

takto:

- I. Žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 9. 2019, č. j. MHMP 1804046/2019, sp. zn. S-MHMP 783543/2019 **se zamítá.**
- II. Žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 9. 2019, č. j. MHMP 1805214/2019, sp. zn. S-MHMP 345831/2019 **se zamítá.**
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

Odůvodnění:

I. Předmět sporu

1. Žalobce se podanou žalobou domáhal přezkoumání v záhlaví uvedených rozhodnutí žalovaného. V pořadí prvním v záhlaví uvedeným rozhodnutím (dále jen „první napadené rozhodnutí“) bylo zamítnuto odvolání žalobce proti usnesení Úřadu městské části Praha 4, odboru správních agend (dále jen „správní orgán I. stupně č. 1“) ze dne 3. 3. 2019, č. j. OSA - 4076/19/Bog (dále jen „prvostupňové rozhodnutí č. 1“), kterým bylo zastaveno řízení o žádosti žalobce o změnu jména a příjmení z dosud užívaného jména A. V. na jméno a příjmení G. V. podle § 72 odst. 5 písm. b) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých zákonů v příslušném znění (dále jen „zákon o matrikách“) a prvostupňové rozhodnutí č. 1 potvrzeno. V pořadí druhým v záhlaví uvedeným rozhodnutím (dále jen „druhé napadené rozhodnutí“) bylo zamítnuto odvolání žalobce proti usnesení Úřadu městské části Praha 2, odboru správních agend (dále jen „správní orgán I. stupně č. 2“) ze dne 5. 2. 2019, č. j. MCP2/050510/2019/OMT-OMAT/Jur, kterým bylo zastaveno řízení o žádosti žalobce o zápis změny rodného čísla do formátu odpovídajícímu mužskému pohlaví a o zápis změny pohlaví z ženského na mužské podle § 17a zákona o matrikách a prvostupňové rozhodnutí č. 2 potvrzeno. Oba správní orgány prvního stupně zastavily řízení podle § 66 odst. 1 písm. c) správního řádu shodně z tohoto důvodu, že žalobce ani přes výzvu nedoložil potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví.

II. Napadená rozhodnutí

2. Žalovaný v úvodu obou napadených rozhodnutí zrekapituloval průběh řízení před správními orgány I. stupně a výrok prvostupňového rozhodnutí. Dále žalovaný v napadených rozhodnutích shrnul odvolací námitky žalobce.
3. V obou napadených rozhodnutích žalovaný shodně uvedl, že žalobce v odvoláních uvedl, že dle platných právních předpisů, jimiž jsou zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, v platném znění (dále jen „zákon o specifických zdravotních službách“) a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „občanský zákoník“), je předpokladem pro vydání správními orgány I. stupně požadovaného potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví chirurgický zákrok při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměny pohlavních orgánů. To je však podle názoru žalobce v rozporu s ústavním pořádkem České republiky, jakož i v rozporu s čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále jen „EÚLP“), který upravuje právo na rodinný a soukromý život, což vyplývá z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve věci *A. P., Garçon a Nicot proti Francii*, ze dne 6. 4. 2017, č. 79885/12, 52471/13 a 52596/13. Proto je podle žalobce rovněž v rozporu s ústavním pořádkem i požadavek na předložení potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví. Není tedy dán důvod pro to, aby žalobce požadované potvrzení předkládal a jen z důvodu jeho nepředložení neměla být řízení o žádostech žalobce prvostupňovými rozhodnutími zastavena.
4. Žalovaný v obou napadených rozhodnutích shodně konstatoval, že požadavek obou správních orgánů I. stupně na předložení potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví byl opodstatněný. Takový požadavek je zcela v souladu se zákonem o matrikách. (V prvním napadeném rozhodnutí poukázal žalovaný zejména na § 72 odst. 5 písm. b)

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

zákona o matrikách, dle něhož lze povolit změnu jména a příjmení pouze za předpokladu, že léčba pro změnu pohlaví byla dokončena, v druhém napadeném rozhodnutí žalovaný poukázal na § 17a zákona o matrikách ve spojení s § 17 odst. 2 písm. d) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů v příslušném znění (dále jen „zákon o evidenci obyvatel“), z nichž vyplývá, že změnu rodného čísla lze provést pouze v případě, kdy došlo ke změně pohlaví. Dále žalovaný v obou napadených rozhodnutích konstatoval, že v žalobcově případě je zřejmé, že ke změně pohlaví žalobce tak, jak je definována v § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách a v § 29 odst. 1 občanského zákoníku v souladu s platnou a účinnou právní úpravou dosud nedošlo, resp. žalobce o tom dosud nepředložil požadované potvrzení. Právě s odkazem na tento důvod pak v prvním napadeném rozhodnutí žalovaný uzavřel, že nelze provést změnu nynějšího neutrálního jména a příjmení žalobce na mužský tvar a ve druhém napadeném rozhodnutí uzavřel, že nelze provést změnu rodného čísla žalobce a zapsat změnu pohlaví a změnu rodného čísla do matriční knihy, neboť proto nejsou splněny zákonem stanovené podmínky.

5. Žalovaný v obou napadených rozhodnutích poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2019, č. j. 2 As 199/2018 - 37, v němž se podle jeho názoru Nejvyšší správní soud neztotožnil se závěry vyplývajících z rozsudku ESLP ve věci *A. P., Garçon a Nicot proti Francii*, neboť v něm mimo jiné vyslovil závěr, že nepovažuje českou právní úpravu změny pohlaví a na ni navázanou právní úpravu změny evidence pohlaví za rozpornou s ústavním pořádkem.
6. V závěru obou napadených rozhodnutí žalovaný shodně konstatoval, že z obsahu spisů vedených ve věci správními orgány I. stupně není zřejmé, zda správní orgány I. stupně splnily povinnost vyplývající jim z § 4 odst. 4 správního řádu, dle něhož jsou povinny umožnit dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy, s čímž úzce souvisí i povinnost poučit účastníky správního řízení o jejich právech a povinnostech. Ze spisového materiálu není patrné ani to, zda správní orgány I. stupně v souladu s § 36 odst. 3 správního řádu umožnily žalobci, aby se vyjádřil k podkladům rozhodnutí před vydáním prvostupňových rozhodnutí. Žalovaný však přesto nepřikročil ke zrušení prvostupňového rozhodnutí č. 1 ani ke zrušení prvostupňového rozhodnutí č. 2, a to ze shodného důvodu, že žalobce byl v obou případech jediným účastníkem řízení a porušení uvedených ustanovení správního řádu v řízení před správními orgány prvního stupně ani sám nenamítal.

III. Žaloba

7. Žalobce v úvodu podané žaloby zrekapituloval průběh řízení před správními orgány I. stupně a před žalovaným. Žalobce zdůraznil, že se plně identifikuje jako muž, mluví o sobě v mužském rodě, v mužském rodě s ním komunikují i všichni ostatní s výjimkou orgánů veřejné správy, které trvají na oslovení žalobce v ženském rodě, nosí pánské oblečení a má maskulinní vizáž. Dále žalobce uvedl, že v jeho případě nedošlo k chirurgickému zákroku při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů, a tudíž nemohl potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví správním orgánům předložit.
8. Žalobce dále uvedl, že je přesvědčen, že i přesto neměla být řízení o jeho žádosti o změnu jména a příjmení a o žádosti o změnu rodného čísla zastavena, a pokud tak správní orgány I. stupně prvostupňovými rozhodnutími učinily a žalovaný jejich postup napadenými rozhodnutími potvrdil, jsou tato rozhodnutí nezákonná. Nezákonnost napadených Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

rozhodnutí spočívá podle žalobce v tom, že právní úprava, z níž správní orgány při svém rozhodování vycházely, a to především § 21 a § 23 zákona o specifických zdravotních službách a § 29 odst. 1 občanského zákoníku, je v rozporu s ústavním pořádkem a mezinárodními smlouvami o ochraně lidských práv, jimiž je Česká republika vázána.

9. Z uvedených ustanovení zákona o specifických zdravotních službách a občanského zákoníku totiž vyplývá, že podmínkou úřední změny pohlaví dle zákona o matrikách je chirurgický zákrok při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů. To znamená, že platná právní úprava neumožňuje úřední změnu pohlaví a jména bez provedení takového chirurgického zákroku. Taková právní úprava je však podle názoru žalobce v rozporu s čl. 1 a čl. 10 Listiny základních práv a svobod, neboť představuje zásah do lidské důstojnosti, s čl. 3 EÚLP, neboť je v rozporu se zákazem mučení a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 EÚLP, neboť je v rozporu s právem na respektování soukromého a rodinného života. Žalobce má tudíž za to, že jeho žádostem mělo být správními orgány vyhověno a nebyly dány důvody pro zastavení řízení.
10. Dále žalobce poukázal na rozsudek *A. P., Garçon a Nicot proti Francii* a připomněl, že ESLP shledal požadavek na povinnou sterilizaci při změně pohlaví rozporným s EÚLP. Žalobce rovněž poukázal na skutečnost, že rozpornost české právní úpravy změny pohlaví s lidskými právy dovedl i Evropský výbor pro sociální práva ve svém rozhodnutí ve věci *Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice*, ze dne 15. 5. 2018, č. 117/2015. V závěru podané žaloby žalobce uvedl seznam 28 evropských zemí, jejichž právní řády nevyžadují provedení sterilizace jako nutnou podmínku pro provedení úřední změny pohlaví.

IV. Vyjádření žalovaného

11. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby, neboť je podle jeho názoru nedůvodná. V úvodu svého vyjádření žalovaný zrekapituloval průběh řízení před správními orgány I. stupně a dále ve svém vyjádření převážně zopakoval argumentaci, kterou již uvedl v napadených rozhodnutích.
12. Nad rámec této argumentace žalovaný uvedl, že pro administrativní změnu jména a příjmení na mužský tvar provedenou v souvislosti se změnou pohlaví, jakož i pro provedení dodatečného záznamu v matričním zápisu narození spočívajícího ve změně tvaru rodného čísla a změně údaje o pohlaví je stěžejní, aby bylo předloženo potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví. Toto potvrzení je pro řízení o změně jména a příjmení související se změnou pohlaví a rovněž tak i pro provedení dodatečného záznamu podmínkou *sine qua non*. Jedná se přitom o otázku z oboru zdravotnictví upravenou zákonem o specifických zdravotních službách. Z obsahu podání, která žalobce ve správním řízení učinil, i z obsahu žaloby je zřejmé, že je to zejména tento právní předpis a zde stanovené podmínky pro změnu pohlaví, proti čemuž žalobce brojí. Námitky žalobce týkající se formy ukončení léčby pro změnu pohlaví by však podle žalovaného neměly mít dopad na řízení o provedení dodatečného záznamu v matričním zápisu narození ani na řízení ve věci změny jména a příjmení, protože matriční úřad si v uvedených řízeních není oprávněn činit úsudek o pohlaví žalobce, a tedy činit závěry v tom smyslu, zda byla léčba žalobce pro změnu pohlaví ukončena či nikoliv. Řešení této otázky je zákonem o zvláštních zdravotnických službách svěřeno do odpovědnosti zdravotnického zařízení, kde

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

je léčba prováděna, resp. příslušného ošetřujícího lékaře a stanovení podmínek, za kterých bude léčba považována za ukončenou, je zcela v dispozici zákonodárce.

13. Žalovaný dále uvedl, že rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva, na něž žalobce poukazoval, není pro žalovaného právně závazné. Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva může iniciovat novelizaci právních předpisů upravujících změnu pohlaví. K takové novelizaci však doposud nedošlo. Žalovaný tudíž při svém rozhodování vycházel z platných a účinných právních předpisů a žádostem žalobce o povolení změny jména a příjmení a o zápis změny rodného čísla do formátu odpovídajícímu mužskému pohlaví a změny pohlaví z ženského na mužské proto nebylo možno vyhovět.
14. Žalobce ani žalovaný se již ve věci dále nevyjádřili.

V. Dosavadní průběh řízení

15. Městský soud usnesením ze dne 3. 1. 2020, č. j. 10 A 180/2019 - 31 řízení přerušil, neboť zjistil, že před Ústavním soudem probíhá řízení o ústavní stížnosti proti rozsudku Nejvyššího správního č. j. 2 As 199/2018 - 37, v němž se Nejvyšší soud zabýval obdobnou argumentací, jako uplatnil žalobce v podané žalobě, tedy že žalovaný o žalobcových žádostech sice rozhodl v souladu se zákonem, avšak aplikovaná právní úprava umožňující úřední změnu pohlaví jen na základě chirurgického zákroku při znemožnění reprodukčních funkcí je protiústavní, protože nepřiměřeně zasahuje do žalobcova práva na zachování lidské důstojnosti a ochranu soukromého života a porušuje zákaz mučení. Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 2 As 199/2018 - 37 dospěl k závěru, že žalovaným aplikovaná právní úprava protiústavní není.
16. Ústavní soud usnesením ze dne 11. 2. 2020, č. j. II. ÚS 2460/19 - 1 řízení o ústavní stížnosti proti rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 199/2018 - 37 přerušil, neboť její součástí byl mimo jiné i návrh na zrušení 29 odst. 1 občanského zákoníku a § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách a návrh na zrušení těchto zákonných ustanovení postoupil plénu Ústavního soudu. Ústavní soud o předloženém návrhu rozhodl nálezem ze dne 9. 11. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 2/20 tak, že jej jako nedůvodný zamítl. Následně Ústavní soud nálezem ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. II. ÚS 2460/19 zamítl jako nedůvodnou ústavní stížnost proti rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 199/2018 - 37. Městský soud proto usnesením ze dne 30. 6. 2022, č. j. 10 A 180/2019 - 34 rozhodl o pokračování v řízení, jelikož důvod, pro který bylo toto řízení přerušeno, odpadl.

VI. Obsah správních spisů

17. Ze správních spisů městský soud zjistil následující skutečnosti podstatné pro rozhodnutí ve věci.
18. Žalobce dne 7. 1. 2019 podal u správního orgánu I. stupně č. 1 žádost ze dne 7. 1. 2019, jejímž předmětem byla změna (i) jména na G., (ii) příjmení na V., (iii) rodného čísla do formátu odpovídajícímu mužskému pohlaví a (iv) úředního pohlaví z ženského na mužské. Ve svém podání žalobce dále mimo jiné uvedl, že v jeho případě nedošlo k chirurgickému zákroku při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů, protože nutnost takovýchto zákroků je podle rozsudku *A. P., Garçon a Nicot proti Francii* v rozporu s lidskými právy, konkrétně s čl. 8 EÚLP.
19. Výzvou ze dne 18. 1. 2019, č. j. 4076/19/Bog vyzval správní orgán I. stupně č. 1 žalobce k odstranění vad podané žádosti, a to tak, aby ve lhůtě do 31. 3. 2019 předložil rodný list Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

s rodným číslem ve formátu odpovídajícímu mužskému pohlaví a potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví. Usneseními ze dne 18. 1. 2019, č. j. OSA-4076/19/Bog správní orgán I. stupně č. 1 zároveň věc v části týkající se změny formátu rodného čísla a změny úředního pohlaví postoupil správnímu orgánu I. stupně č. 2 jakožto věcně a místně příslušnému správnímu orgánu a v části týkající se změny jména a příjmení řízení přerušil z důvodu vydání výzvy k odstranění nedostatků žádosti.

20. Žalobce na výzvu správního orgán I. stupně č. 1 ze dne 18. 1. 2019, č. j. 4076/19/Bog reagoval podáním ze dne 1. 2. 2019. V tomto podání žalobce správnímu orgánu I. stupně č. 1 sdělil, že výzvě nemůže vyhovět. Dále žalobce dodal, že dle platných právních předpisů je sice předpokladem pro vydání správním orgánem I. stupně č. 1 požadovaného potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví provedení chirurgického zákroku při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů, avšak tento požadavek je v rozporu s ústavním pořádkem a s čl. 8 EÚLP zajišťujícím právo na rodinný a soukromý život a znovu odkázal na rozsudek *A. P., Garçon a Nicot proti Francii*.
21. Prvostupňovým rozhodnutím č. 1 správní orgán I. stupně č. 1 řízení o žádosti žalobce o změnu jména a příjmení zastavil, neboť žalobce ani přes výzvu neodstranil vady podané žádosti a nedoložil správnímu orgánu I. stupně č. 1 rodný list s rodným číslem ve formátu odpovídajícímu mužskému pohlaví a potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví. V odůvodnění prvostupňového rozhodnutí č. 1 správní orgán I. stupně č. 1 uvedl, že postupoval v souladu s § 72 odst. 1, 2 a odst. 5 písm. b) zákona o matrikách, z nichž vyplývá, že žalobcem požadovanou změnu jména a příjmení lze povolit jen v případě, že byla léčba pro změnu pohlaví dokončena. Jelikož splnění této podmínky žalobce nedoložil, bylo řízení zastaveno.
22. Proti prvostupňovému rozhodnutí č. 1 podal žalobce odvolání ze dne 11. 4. 2019. Námitky, které žalobce v podaném odvolání uplatnil, jsou shodné s těmi, které žalobce uvedl již ve své žádosti ze dne 7. 1. 2019 a ve vyjádření ze dne 1. 2. 2019, jímž reagoval na výzvu správního orgán I. stupně č. 1 ze dne 18. 1. 2019, č. j. 4076/19/Bog. Tyto námitky odpovídají těm, které žalovaný zrekapituloval v prvním napadeném rozhodnutí (viz bod 3 tohoto rozsudku). Prvním napadeným rozhodnutím žalovaný odvolání žalobce zamítl a prvostupňové rozhodnutí č. 1 potvrdil.
23. Výzvou ze dne 30. 1. 2019, č. j. MCP2/042434/2019/OMT-OMAT/Jur správní orgán I. stupně č. 2 vyzval žalobce, aby ve lhůtě 60 dnů od doručení této výzvy odstranil nedostatek svého podání ze dne 7. 1. 2019 v části týkající se zápisu změny rodného čísla do formátu odpovídajícímu mužskému pohlaví a zápisu změny pohlaví z mužského na ženské tak, že doloží potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví. Současně správní orgán I. stupně č. 2 usnesením ze dne 30. 1. 2019, č. j. MCP2/042434/2019/OMT-OMAT/Jur z důvodu vydání výzvy k odstranění nedostatků řízení přerušil.
24. Žalobce na výzvu správního orgánu I. stupně č. 2 reagoval podáním ze dne 1. 2. 2019, které bylo obsahově totožné s podáním ze dne 1. 2. 2019, kterým žalobce reagoval na výzvu správního orgán I. stupně č. 1 ze dne 18. 1. 2019, č. j. 4076/19/Bog.
25. Prvostupňovým rozhodnutím č. 2 správní orgán I. stupně č. 2 zastavil řízení o žádosti žalobce o zápis rodného čísla ve formátu odpovídajícímu mužskému pohlaví a o zápis změny pohlaví z mužského na ženské, a to z toho důvodu, že žalobce ani přes výzvu

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

neodstranil vady podané žádosti a nedoložil v rozporu s § 17a zákona o matrikách správnímu orgánu I. stupně č. 2 potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví.

26. Proti prvostupňovému rozhodnutí č. 2 podal žalobce odvolání ze dne 12. 2. 2019. Námitky, které žalobce v podaném odvolání uplatnil, jsou shodné s těmi, které žalobce uvedl již ve své žádosti ze dne 7. 1. 2019 a ve vyjádření ze dne 1. 2. 2019, jímž reagoval na výzvu správního orgánu I. stupně č. 2 ze dne 30. 1. 2019, č. j. MCP2/042434/2019/OMT-OMAT/Jur. Tyto námitky odpovídají těm, které žalovaný zrekapituloval v druhém napadeném rozhodnutí (viz bod 3 tohoto rozsudku). Druhým napadeným rozhodnutím žalovaný odvolání žalobce zamítl a prvostupňové rozhodnutí č. 2 potvrdil.

VII. Posouzení věci Městským soudem v Praze

27. Městský soud přezkoumal napadená rozhodnutí v rozsahu žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 2 s. ř. s.), včetně řízení, které jeho vydání předcházelo. Při přezkoumání těchto rozhodnutí městský soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Soud v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. rozhodl bez nařízení ústního jednání, neboť žalobce ani žalovaný s tímto postupem soudu nevyslovili nesouhlas. Důvodem pro nařízení jednání nebyla ani potřeba dokazování, neboť soud shledal, že veškeré listiny potřebné pro posouzení a rozhodnutí věci jsou součástí správních spisů, jimiž se dokazování neprovádí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008 - 117).
28. Žaloba není důvodná.
29. Podle § 17a zákona o matrikách dodatečný záznam o změně pohlaví se do knihy narození provede na základě potvrzení vydaného poskytovatelem zdravotních služeb, který je povinen toto potvrzení oznámit matričnímu úřadu do 3 pracovních dnů ode dne provedení změny pohlaví. Dnem změny pohlaví je den uvedený v tomto potvrzení. Vzor potvrzení poskytovatele zdravotních služeb o zahájení a ukončení léčby pro změnu pohlaví stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.
30. Podle § 2b odst. 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „vyhláška č. 207/2001 Sb.“) v příloze č. 6 je uveden vzor potvrzení poskytovatele zdravotních služeb o ukončení léčby pro změnu pohlaví.
31. Podle § 72 odst. 5 zákona o matrikách matriční úřad povolí na základě žádosti fyzické osoby a potvrzení poskytovatele zdravotních služeb změnu jména, popřípadě jmen, a příjmení a) na neutrální jméno a příjmení, byla-li zahájena léčba pro změnu pohlaví, nebo b) na jiné jméno, popřípadě jména, a příjmení, byla-li léčba pro změnu pohlaví dokončena. Nepožádá-li fyzická osoba po změně pohlaví o změnu jména a příjmení, matriční úřad uvede v knize narození její příjmení v souladu s pravidly české mluvnice ve tvaru odpovídajícím novému pohlaví; jméno do knihy narození nezapiše a učiní o tom oznámení soudu.
32. Podle § 29 odst. 1 občanského zákoníku změna pohlaví člověka nastává chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů. Má se za to, že dnem změny pohlaví je den uvedený v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb.
33. Podle § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách změnou pohlaví transsexuálních pacientů se pro účely tohoto zákona rozumí provedení zdravotních Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

výkonů, jejichž účelem je provedení změny pohlaví chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce. Transsexuálním pacientem se rozumí osoba, u níž je trvalý nesoulad mezi psychickým a tělesným pohlavím (dále jen „porucha sexuální identifikace“).

34. Podle § 23 odst. 2 zákona o specifických zdravotních službách o provedení změny pohlaví vydá poskytovatel pacientovi a opatrovníkovi pacienta potvrzení.
35. Na základě obsahu správních spisů, podané žaloby a vyjádření žalovaného považuje soud mezi žalobcem a žalovaným za nesporné následující skutečnosti.
36. Podáním ze dne 7. 1. 2019 učiněným u správního orgánu I. stupně č. 1, jakožto matričního úřadu, žalobce požádal, aby správní orgán I. stupně č. 1 povolil žalobci změnu jména a příjmení tak, aby svým tvarem odpovídalo jménu a příjmení mužskému, zajistil změnu přiděleného rodného čísla žalobce tak, aby svým formátem odpovídalo rodnému číslu přidělovanému mužům a provedl záznam o změně pohlaví žalobce na pohlaví mužské. V době podání žádosti ani v průběhu řízení až do vydání napadených rozhodnutí, jimž řízení o žalobcových žádostech pravomocně skončila, nebylo poskytovatelem zdravotních služeb oznámena správním orgánům postupem podle § 17a zákona o matrikách ve spojení s § 2b odst. 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb. ukončení léčby žalobce pro změnu pohlaví, žalobce nedisponoval potvrzením o provedení změny pohlaví ve smyslu § 23 odst. 2 zákona o specifických zdravotních službách, žalobce ani nepodstoupil veškeré nezbytné zdravotní výkony pro provedení změny pohlaví specifikované v § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách a u žalobce nenastala změna pohlaví podle § 29 odst. 1 občanského zákoníku. Právě skutečnost, že žalobce správním orgánům nedoložil, že u něj došlo ke změně pohlaví na pohlaví mužské v souladu s uvedenými ustanoveními zákona o specifických zdravotních službách a občanského zákoníku byla jediným důvodem, proč byla správními orgány řízení o žalobcových žádostech zastavena pro neodstranění vad.
37. Žalobce v podané žalobě uplatnil ve vztahu k oběma napadeným rozhodnutím pouze jedinou žalobní námitku, a to že správní orgány sice postupovaly v souladu s platnou právní úpravou, když zastavily řízení o žalobcových žádostech, avšak přesto podle žalobcova názoru neměla být řízení o jeho žádostech zastavena, neboť právní úprava, z níž správní orgány při svém rozhodování vycházely, je v rozporu s ústavním pořádkem a mezinárodními smlouvami o ochraně lidských práv, jimiž je Česká republika vázána.
38. Z ustanovení § 72 odst. 5 písm. b) zákona o matrikách vyplývá jednoznačná podmínka, že změna jména příjmení na jiné jméno a příjmení než na jméno a příjmení v neutrálním tvaru (tedy v žalobcově případě na jméno a příjmení ve tvaru mužském) může být žadateli povolena pouze v případě, že u takového žadatele byla dokončena léčba pro změnu pohlaví. To jinak řečeno znamená, že takovou změnu jména příjmení, jakou požadoval žalobce, lze povolit pouze v případě, že ke změně pohlaví žadatele skutečně došlo, a to způsobem uvedeným v § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách, protože jiný způsob změny pohlaví, jak plyne z § 29 odst. 1 občanského zákoníku, platná právní úprava nepřipouští. Bez splnění podmínky, že došlo ke změně pohlaví v souladu s § 29 odst. 1 občanského zákoníku, tedy naopak takovou změnu jména příjmení povolit nelze.
39. Zcela stejná podmínka pak vyplývá z § 17a zákona o matrikách pro provedení záznamu o změně pohlaví a s tím související změny rodného čísla. Pouze na základě potvrzení vydaného poskytovatelem zdravotních služeb dokládajícího, že určitá osoba dokončila léčbu pro změnu pohlaví, tedy že u ní došlo ke změně pohlaví v souladu s § 29 odst. 1 občanského zákoníku
Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

způsobem uvedeným v § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách, může příslušný matriční úřad provést dodatečný záznam o změně pohlaví.

40. Pouze v takovém případě může příslušný matriční úřad u takové osoby provést záznam o změně pohlaví do knihy narození (tedy v žalobcově případě záznam o změně na pohlaví mužské) a následně do tří pracovních dnů od provedení zápisu do matriční knihy tuto skutečnost znamenat do informačního systému evidence obyvatel (§ 3 odst. 3 písm. c) ve spojení s § 4a a § 7 zákona o evidenci obyvatel. A jen u takové osoby pak může být provedena změna rodného čísla (§ 17 odst. 1 a odst. 2 písm. d) zákona o evidenci obyvatel), a to tak, že jí bude přiděleno rodné číslo nové (tedy v žalobcově případě rodné číslo ve formátu odpovídající mužskému pohlaví).
41. Podstoupení chirurgického zákroku a zároveň znemožnění reprodukční funkce člověka je tak podle § 29 odst. 1 občanského zákoníku ve spojení s § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách právní podmínkou pro změnu pohlaví, a tedy i právní podmínkou pro změnu rodného čísla tak, aby byl člověk identifikován jako příslušník jiného pohlaví, než které mu bylo přisouzeno při narození, jakož i právní podmínkou pro změnu jména a příjmení do takového tvaru, který odpovídá změněnému pohlaví.
42. Z uvedeného je zřejmé, že správní orgány postupovaly v souladu se zákonem, pokud žalobcovým žádostem nevyhověly, protože žalobce léčbu pro změnu pohlaví nedokončil, resp. správní orgány neměly v době svého rozhodování k dispozici žádný doklad, který by dokončení léčby potvrzoval. To je ostatně mezi žalobcem a žalovaným nesporné. Podstatou sporu mezi žalobcem je otázka, zda je tato zákonná úprava v souladu s ústavním pořádkem a EÚLP.
43. Tuto otázku se ve své judikatuře zabýval již opakovaně Nejvyšší správní soud a následně i Ústavní soud.
44. V rozsudku č. j. 2 As 199/2018 - 37, na který poukázal v napadených rozhodnutích i ve vyjádření k žalobě rovněž žalovaný, a na jehož rozsáhlé odůvodnění obsažené zejména v bodech 58 až 92 zdejší soud v podrobnostech odkazuje, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že stávající zákonná úprava v podobě § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách a § 29 odst. 1 občanského zákoníku není v rozporu s ústavním pořádkem ani s EÚLP, přičemž se zabýval i otázkou souladu této právní úpravy s čl. 3 EÚLP (zákaz mučení) a čl. 8 odst. 1 EÚLP (právo na respektování rodinného a soukromého života), a to i v kontextu rozsudku *A. P., Garçon a Nicot proti Francii*. Nejvyšší správní soud přitom shledal dostatečným, že „*právní pohlaví zároveň lze za života člověka změnit, jsou-li pro to relevantní lékařské důvody (jejich součástí musí být i patřičná míra vůle dotčené osoby ke změně) a provedou-li se zákonem předvídané lékařské úpravy jednotlivcova organismu, a jen za těchto podmínek*“ (bod 59) a že „*současná úprava změny právního pohlaví dává těm, kdo touží uvést do souladu pohlaví jimi subjektivně vnímané s tím, jak je na jejich pohlaví „objektivně“ nahlíženo, přiměřené prostředky, jak toho mohou, byť nikoli bez rizik a útrap, dosáhnout,*“ neboť „*volba, před kterou je jedinec, který pociťuje nesoulad mezi svým právním a subjektivně pociťovaným pohlavím, touto právní úpravou stažen, je podle Nejvyššího správního soudu přiměřená a drží se v mezích toho, co po takovém jedinci lze v dnešních poměrech české společnosti spravedlivě požadovat, a to i při vědomí, že si svůj stav sám nevybral, nýbrž mu jej zvolil „osud“*“ (bod 92).
45. S uvedenými závěry se Nejvyšší správní soud ztotožnil v rozsudku ze dne 25. 7. 2019, č. j. 9 As 61/2018 - 64, body 24 až 36 a rovněž v tomto rozsudku dospěl k závěru, že stávající zákonná úprava není protiústavní ani v rozporu s EÚLP. Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

46. Souladem 29 odst. 1 občanského zákoníku a § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách s ústavním pořádkem se následně zabýval Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/20, přičemž v kontextu skutkových okolností jím posuzovaného případu jejich rozpor s ústavním pořádkem neshledal. Na základě závěrů vyslovených v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/20 pak Ústavní soud nálesem sp. zn. II. ÚS 2460/19 zamítl ústavní stížnost proti rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 199/2018 - 37.
47. Z uvedeného je zřejmé, že závěry o souladu právní úpravy změny pohlaví s ústavním pořádkem a EÚLP, které vyslovil Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 2 As 199/2018 - 37 a s nimiž se ztotožnil také v rozsudku č. j. 9 As 61/2018 - 64, nebyly dosud zpochybněny. Rovněž zdejší soud neshledal důvody, aby se od závěrů Nejvyššího správního soudu vyplývajících z rozsudku č. j. 2 As 199/2018 - 37 jakkoliv odchyloval.
48. Takovým důvodem není ani rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva ve věci *Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice*, na které poukázal žalobce. Evropský výbor pro sociální práva dospěl v tomto rozhodnutí k závěru, že Česká republika tím, že platná právní úprava vyžaduje, aby osoba, která chce dosáhnout právního uznání změny svého pohlaví, podstoupila sterilizaci, porušuje čl. 11 odst. 1 Evropské sociální charty, který zaručuje právo na co nejvyšší dosažitelnou úroveň zdraví a právo na přístup ke zdravotní péči. Při formulaci tohoto svého závěru přitom Evropský výbor pro sociální práva vycházel především ze závěrů obsažených v rozsudku *A. P., Garçon a Nicot proti Francii* (srov. bod 26 až 29 a 82 až 84 rozhodnutí *Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice*), přičemž v bodě 83 rozhodnutí *Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice* Evropský výbor pro sociální práva přímo uvedl, že tuto judikaturu připomíná z důvodu úzké provázanosti práva na zdraví zaručeného čl. 11 Evropské sociální charty nejen s čl. 2 a 3, ale též s čl. 8 EÚLP. V rozsudku *A. P., Garçon a Nicot proti Francii* přitom ESLP shledal porušení čl. 8 EÚLP právě z tohoto důvodu, že stěžovatelům nebyla povolena úřední změna pohlaví, protože neprokázali „nevratnou povahu změny vzhledu“, což v praxi zpravidla znamenalo i sterilizaci. Je tedy zřejmé, že Evropský výbor pro sociální práva i ESLP se ve svých rozhodnutích zabývaly shodnou otázkou, a to ve vztahu k obsahově obdobným ustanovením příslušné mezinárodní smlouvy.
49. Závěry Nejvyššího správního soudu vyslovené v rozsudku č. j. 2 As 199/2018 - 37, že platná právní úprava v podobě v podobě § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách a § 29 odst. 1 občanského zákoníku není v rozporu s ústavním pořádkem ani s EÚLP, a to ani v kontextu rozsudku ESLP *A. P., Garçon a Nicot proti Francii*, tak jsou plně aplikovatelné i ve vztahu k rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva *Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice* a k čl. 11 odst. 1 Evropské sociální charty. Jen pro úplnost soud dodává, že rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva nemá charakter soudního rozsudku, neboť dodržování závazků vyplývajících smluvním státům z Evropské sociální charty není předmětem soudní kontroly k tomu ustanoveným orgánem, jako je tomu v případě EÚLP, kde tuto kontrolu vykonává ESLP. Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva tak nejsou pro národní soudy závazná v tom smyslu, v jakém jsou vázány rozhodnutími ESLP.
50. Soud se však přesto neopomněl při posuzování žalobcovy námitky i rozhodnutím *Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice* a argumentací v něm obsaženou zabývat, neboť jak uvedl Nejvyšší správní soud v bodě 89 rozsudku č. j. 2 As 199/2018 - 37: „Pro jednotlivce může být nepochybně tíživé učinit volbu mezi dvěma řešeními, s nimiž bude v obou případech nespokojen – a sice mezi setrváním u právního pohlaví, s nímž se subjektivně

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

neztotožňuje, za cenu zachování si pohlavních orgánů tohoto jím subjektivně odmítaného pohlaví, jež si nechce nechat odstranit, anebo přechodem k právnímu pohlaví, s nímž se ztotožňuje, za cenu podstoupení lékařských zákroků, které mohou být rizikové a zásadně (a většinou nevratně) změni fyzickou podobu.“ Z důvodů uvedených v předchozích dvou odstavcích však zdejší soud dospěl k závěru, že rozhodnutí *Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice* neobsahuje takovou argumentaci, která by závěr, že § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách a § 29 odst. 1 občanského zákoníku není v rozporu s ústavním pořádkem vyslovený v rozsudku č. j. 2 As 199/2018 - 37 Nejvyšším správním soudem, zpochybňovala.

51. Dále soud uvádí, že nepřehlédl, že na závěry vyslovené rozsudku *A. P., Garçon a Nicot proti Francii* navázal ESLP rovněž v rozsudku ve věci *S. V. proti Itálii*, ze dne 11. 10. 2018, č. 55216/08, v němž se zabýval otázkou změny jména a příjmení bez předchozího operačního zákroku provedeného za účelem změny pohlaví, a že ESLP v tomto případě dospěl k závěru, že podmiňováním souhlasu se změnou jména provedením chirurgické změny pohlaví bylo v rozporu čl. 8 EÚLP. V případě, jímž se ESLP zabýval ve věci *S. V. proti Itálii*, však nebyla příslušné osobě, která již zahájila proces změny pohlaví s pomocí hormonální léčby, a následně jí bylo umožněno podstoupení operace směřující ke změně pohlaví, povolena změna jména v době, kdy čekala na chirurgickou změnu pohlaví. Souhlas této osobě se změnou jména nebyl udělen s tohoto důvodu, že proces její změny pohlaví nebyl dosud uzavřen podstoupením chirurgické operace. Tento případ se tak svými skutkovými okolnostmi od případu žalobce v podstatných rysech odlišuje. Žalobce totiž netvrdil a ani to ze správních spisů nevyplývá, že by před u něj tím, než se prostřednictvím podání ze dne 7. 1. 2019 domáhal, aby mu byla povolena změna jména a příjmení, změněno přidělené rodné číslo a byl proveden záznam o změně jeho pohlaví, probíhal proces léčby pro změnu pohlaví, natož že by jej měl v úmyslu dokončit, a to včetně provedení chirurgické změny pohlaví. Ani rozsudek *S. V. proti Itálii* tak vzhledem k odlišným skutkovým okolnostem není s to v žalobcově případě zpochybnit závěr Nejvyššího správního soudu o souladu § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách a § 29 odst. 1 občanského zákoníku s ústavním pořádkem a EÚLP, k němuž Nejvyšší správní soud dospěl v rozsudku č. j. 2 As 199/2018 - 37.
52. Ze všech výše uvedených důvodů tedy soud uplatněnou žalobní námitku neshledal důvodnou.
53. Soud závěrem a nad rámec řádně uplatněného žalobního bodu dodává, že podle jeho názoru nemělo být správním orgánem I. stupně č. 2 vůbec řízení o žalobcově žádosti o změnu přiděleného rodného čísla a o provedení záznam o změně pohlaví vedeno. Řízení o změně rodného čísla podle § 17 odst. 2 zákona o evidenci obyvatel je totiž podle § 17a odst. 1 téhož zákona řízením zahajovaným z moci úřední a podání žalobce tak mohlo být pouze podnětem pro jeho zahájení (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 6. 2012, č. j. 3 Ans 1/2012 - 19 a č. j. 9 As 243/2017 - 95, bod 31). O provedení dodatečného záznamu o změně pohlaví dle § 17a zákona o matrikách se žádné řízení nevede, tento záznam se do příslušné matriční knihy v souladu s § 5 až § 7 matričního zákona pouze provede. Jedná se tak pouze o faktický úkon příslušného matričního úřadu, k jehož provedení mohl dát žalobce svým podáním opět pouze podnět. Správní orgány tedy postupovaly v rozporu se zákonem, pokud v této části posoudily podání žalobce ze dne 7. 1. 2019 podle § 45 odst. 1 správního řádu jako žádost a zahájily na jeho základě řízení o žádosti dle § 44 správního řádu. Jelikož je povinností žalovaného v rámci odvolacího řízení v souladu s § 89 odst. 2 věty první správního řádu přezkoumat zákonnost napadeného Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

rozhodnutí v celém rozsahu, tedy bez ohledu na uplatněné odvolací námitky, měl žalovaný druhým napadeným rozhodnutím podle § 90 odst. 1 písm. a) správního řádu prvostupňové rozhodnutí č. 2 zrušit a řízení zastavit a nikoliv jej postupem podle § 90 odst. 5 správního řádu potvrdit. Fakticky však tímto postupem žalovaný do žalobcových práv nijak nezasáhl, neboť pro žalobce by to znamenalo týž výsledek, protože by žalobce ani v takovém případě změny přiděleného rodného čísla a provedení záznamu o změně pohlaví, o něž prostřednictvím svého podání usiloval, nedosáhl.

VIII. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

54. Žalobce v podané žalobě namítal, že správní orgány neměly zastavit řízení o žalobcově žádosti o změnu jména a příjmení, a o žádosti o zápis změny rodného čísla ve formátu odpovídajícímu mužskému pohlaví a o zápis změny pohlaví z ženského na mužské do matriční knihy. Žalobce nerozporoval, že správní orgány postupovaly v souladu s platnou právní úpravou, pokud řízení o žalobcových žádostech zastavily. K zastavení řízení totiž došlo z tohoto důvodu, že žalobce správním orgánům ani přes výzvu nepředložil potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví. Potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví je přitom nezbytným pokladem pro to, aby se správní orgány mohly žalobcovými žádostmi věcně zabývat. Přesto však podle názoru žalobce neměla být řízení o jeho žádostech zastavena, neboť právní úprava, z níž správní orgány při svém rozhodování vycházely, (především § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách a § 29 odst. 1 občanského zákoníku), je v rozporu s ústavním pořádkem a mezinárodními smlouvami o ochraně lidských práv, jimiž je Česká republika vázána. Soud dospěl k závěru, že uplatněný žalobní bod nebyl ve vztahu ani k jednomu z žalobou napadených rozhodnutí důvodný a ani neshledal žádnou vadu, k níž by musel přihlídnout z úřední povinnosti a pro kterou by bylo potřeba napadená rozhodnutí zrušit. Soud proto žalobu proti oběma rozhodnutím výroky I. a II. tohoto rozsudku podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
55. Výrok III. o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., dle něž má právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů ten účastník, který měl ve věci úspěch. Žalobce v řízení před zdejším soudem úspěšný nebyl, náhrada nákladů řízení před zdejším soudem mu proto nenáleží. Žalovanému žádné účelně vynaložené náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti v řízení nevznikly. Právo na náhradu nákladů proto nemá ani jeden z nich.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, a to v tolika vyhotoveních (podává-li se v listinné podobě), aby jedno zůstalo soudu a každý účastník dostal jeden stejnopis. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Praze dne 18. srpna 2022

JUDr. Ing. Viera Horčicová v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.